

ข่าวเตือนการระบาดของศัตรูพืชประจำสัปดาห์

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร

ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๔๑ ประจำวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๗

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (brown planthopper, BPH)

เดือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ (ต.หนองกรด อ.บรรพตพิสัยและอำเภอใกล้เคียง) พิจิตร โลก พิจิตร อุทัยธานี สิงห์บุรี อ่างทอง อยุรยา ปทุมธานี นนทบุรี กรุงเทพฯ และจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีพื้นที่ปลูกข้าวตั้งแต่ ๑ เดือนขึ้นไป ให้ระวังการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

ทั้งนี้เกษตรกรควรหมั่นตรวจและสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลให้เตือนเกษตรกรในพื้นที่และแจ้งเจ้าหน้าที่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Nilaparvata lugens (Stål)

วงศ์ : *Delphacidae*

ลักษณะของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และวงจรชีวิตเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล *Nilaparvata lugens* (Stål) เป็นแมลงจำพวกปากดูด ตัวเต็มวัยมีลำตัวสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลปนดำ มีรูปร่าง ๒ ลักษณะ คือ ชนิดปีกยาว (macropterous form) และชนิดปีกสั้น (bracrypterous form) ชนิดมีปีกยาวสามารถเคลื่อนย้ายและอพยพไปในระยะทางไกลและไกล โดยอาศัยกระแสลมช่วย ตัวเต็มวัยเพศเมียจะวางไข่เป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่วางไข่ที่กาบใบข้าว หรือเส้นกลางใบ โดยวางไข่เป็นกลุ่มเรียงแถวตามแนวตั้งฉากกับกาบใบข้าว บริเวณที่วางไข่จะมีรอยขีดเป็นสีน้ำตาล ไข่มีลักษณะรูปกระสวยโค้งคล้ายกล้วยหอม มีสีขาวขุ่น ตัวอ่อนมี ๕ ระยะ ระยะตัวอ่อน ๑๖-๑๗ วัน ตัวเต็มวัยเพศเมียชนิดปีกยาวมีขนาด ๔-๕ มิลลิเมตร วางไข่ประมาณ ๑๐๐ ฟอง เพศผู้มีขนาด ๓.๕-๔ มิลลิเมตร เพศเมียชนิดปีกสั้นวางไข่ประมาณ ๓๐๐ ฟอง ตัวเต็มวัยมีชีวิตประมาณ ๒ สัปดาห์ ในหนึ่งฤดูปลูกข้าวเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถเพิ่มปริมาณได้ ๒-๓ อายุขัย (generation)

ลักษณะการทำลายและการระบาด

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัย ทำลายข้าวโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากเซลล์ที่อ่อนนุ่มของอาหาร บริเวณโคนต้นข้าวระดับเหนือผิวน้ำ ทำให้ต้นข้าวมีอาการใบเหลืองแห้งลักษณะคล้ายถูกน้ำร้อนลวกแห้งตายเป็นหย่อมๆ เรียก"อาการไหม้" (hopperburn) โดยทั่วไปพบอาการไหม้ในระยะข้าวแตกกอถึงระยะออกรวงซึ่ง ตรงกับช่วงอายุช้ำที่ ๒ - ๓(generation) ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวนาข้าวที่ขาดน้ำ ตัวอ่อนจะลงมาอยู่ที่บริเวณโคนกอข้าวหรือบนพื้นดินที่แฉะมีความชื้น นอกจากนี้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลยังเป็นพาหะนำเชื้อไวรัส โรคใบหงิก(rice raggedstunt)มาสู่ต้นข้าว ทำให้ต้นข้าวมีอาการแคระแกร็นต้นเตี้ยใบสีเขียวแคบและสั้นใบแก่ช้ากว่าปรกติ ปลายใบบิด เป็นเกลียว และ ขอบใบแห้งวิน

ปัจจัยที่มีผลต่อการระบาด

วิธีการปลูกข้าว การปลูกข้าวแบบนาหว่านน้ำตมมีปัญหาการระบาดมากกว่านาดำเพราะนาหว่านมีจำนวนต้นข้าวหนาแน่นทำให้อุณหภูมิและความชื้นในแปลงนาเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ประกอบกับนาหว่านเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถทำลายข้าวได้อย่างต่อเนื่อง

การใช้ปุ๋ย การใช้ปุ๋ยอัตราสูง โดยเฉพาะปุ๋ยไนโตรเจน ทำให้การเพิ่มจำนวนเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว มีแนวโน้มมากขึ้น เนื่องจากปุ๋ยไนโตรเจน ทำให้ใบข้าวเขียว หนาแน่น ต้นข้าวมีสภาพอวบเหมาะแก่การเข้าดูดกิน และขยายพันธุ์ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

การควบคุมน้ำในนาข้าว สภาพนาข้าวที่มีน้ำขังในนาตลอดเวลา ทำให้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถเพิ่ม จำนวนได้มากกว่าสภาพที่มีการระบายน้ำในนาออกเป็นครั้งคราว เพราะมีความชื้นเหมาะแก่การเจริญเติบโตของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

การใช้สารฆ่าแมลง การใช้สารฆ่าแมลงในระยะที่เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเป็นตัวเต็มวัยชนิดปีกยาว หรือช่วงที่อพยพเข้าในนาข้าวใหม่ๆ (ข้าวระยะ ๓๐ วันหลังหว่าน) ศัตรูธรรมชาติจะถูกทำลายและสารฆ่าแมลงก็ไม่สามารถทำลายไข่ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้ ทำให้ตัวอ่อนที่ฟักออกจากไข่มีโอกาสรอดชีวิตสูง

กรมส่งเสริมการเกษตร แนะนำวิธีการป้องกันกำจัด ดังนี้

๑) หลีกเลี่ยงการปลูกข้าวช่วงที่พบว่ามีเพลี้ยกระโดดมาเล่นแสงไฟในพื้นที่เป็นจำนวนมากโดยเลื่อนการปลูกข้าวออกไปจนกว่าไม่พบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลอพยพเข้ามาในพื้นที่

๒) ปลูกข้าวโดยวิธีปักดำหรือโยนกล้าหรือหว่านโดยใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวปลูกไม่เกิน ๒๐ กิโลกรัม ต่อไร่ เพื่อให้ไม่เหมาะสมต่อการขยายพันธุ์ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๓) ปลูกข้าวพันธุ์ค่อนข้างทนทาน เช่น สุพรรณบุรี ๑ สุพรรณบุรี ๓ พิษณุโลก ๒ ชัยนาท ๒ กข๒๙ กข๓๑ กข๔๑ และกข๔๗ โดยไม่ปลูกข้าวพันธุ์เดียวเป็นพื้นที่กว้างและปลูกต่อเนื่องกันนานเกิน ๔ ฤดูปลูกเป็นสลับระหว่างนาปีและนาปรังเพื่อลดระยะเวลาในการปรับตัวทำลายพันธุ์ข้าวของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๔) ไม่ใช้สารอะบาเม็กตินกำจัดหอยเชอรี่เพราะมีพิษร้ายแรงต่อศัตรูธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศนาข้าว

๕) ไม่ใช้สารฆ่าแมลงที่เป็นสาเหตุทำให้การ

